

Dato: 23. november 2022 Fra/til: 09.00-15.00
Sted Ingeniørenes hus, Oslo
Møteleder: Aslak Bonde
Til stede: Representanter fra nasjonale minoriteters organisasjoner, relevante departementer og direktorater

Referat fra Kontaktforum mellom nasjonale minoriteter og sentrale myndigheter

Statssekretær Nancy Porsanger Anti ønsket velkommen og innledet møtet.

Hva har organisasjonene jobbet med siden sist?

Alle organisasjoner som ønsket det, fikk anledning til å ha et kort innlegg om hva de har jobbet med siste år:

- For *Norske kveners forbund* har arbeid med kvensk språk vært viktigst. Ellers jobber de blant annet for et bredere medietilbud på kvensk, å synliggjøre og løfte kvensk kultur og kulturminner og organisasjonsutvikling. Forbundet har også en aktiv ungdomsorganisasjon, Kvääninouret.
- *Skogfinske interesser i Norge* skal bidra i valg av skogfinsk flagg, de har foredrag på skoler og befaringer av kulturminner. Store saker de er opptatt av er museumssaken og endring av navneloven slik at det blir enklere å ta tilbake skogfinske slektsnavn. Opplyser at andelen engasjerte unge skogfinner har økt.
- *Landsorganisasjonen for romanifolket (LOR)* har bidratt til en utstilling om de båtreisende på museet i Lillesand og de har deltatt på den første markering av romdagen 8. april i regi av Kristiansand kommune, hvor romflagget ble heist. LOR har kjøpt en båt som fungerer som et flytende kultursenter. De har flyttet et «romanihus» de har fått, og jobber med å finne en permanent plassering slik at det kan brukes som et kulturhus. LOR har deltatt på Transformfestivalen i Trondheim. Organisasjonen opplever en positiv bris, at flere står fram som romani og at flere ungdommer engasjerer seg.
- *Skogfinneforeningen* er en nystarta forening som fikk driftsstøtte for første gang i år. De har ansatt en organisasjonssekretær i deltidsstilling. Foreningen jobber for synliggjøring av skogfinsk bosetting lenger vest enn Finnskogen, har deltatt på byggedager og andre lokale arrangementer og opplever stor interesse for det skogfinske, de er engasjert i Skogfinsk museum og har hatt møte med Språkrådet for å jobbe videre med et skogfinsk språkprosjekt knyttet til museet.
- *Taternes landsforening (TL)* har arrangert sin årlige minnestund ved Skammens stein, 7. mai, har hatt stand og seminarer under Arendalsuka, har holdt foredrag

for kommuner, ungdomsskoler og høgskoler, gitt innspill og hørings svar, arrangert sommertreff, julekonsert og en markering ved Morokulien. De har jobbet i romani-språkråd og deltatt på et seminarer. TLs sekretær har utgitt en bok om norsk politikk overfor romanifolket/taterne fra 1986-2021, med sterk kritikk av departementet.

- *Kvensk Finsk Riksforbund* har deltatt i Finsk-ugrisk verdenskongress, har jobbet med identitetsmarkører: språk, musikk, historie og form og farge, gir stipend til elever som tar kvensk eller finsk, og har arrangert finsk skrivekonkurranse. Er ellers opptatt av at finsk er kvenenes språk, mener at departementet driver strukturell diskriminering mellom samer og kvener og at samiske tiltak får 25 ganger mer midler over statsbudsjettet enn kvenske tiltak.
- *Det Mosaiske Trossamfund (DMT)* har jobbet med å planlegge en stor markering i Rådhuset 26. november av at det er 80 år siden deportasjonen av norske jøder. Jobber ellers med to fredningssaker: deportasjonsmonumentet og den jødiske gravlundene på Sofienberg. Jobber for å stoppe forslaget i statsbudsjettet om bortfall av tilskudd til jødisk aldersbolig. Ellers har synagogen daglige besøk av skoleklasser, og har både unge og voksne formidlere. Anbefaler alle å se NRK-serien *Last: Jøder*.

Hva har myndighetene jobbet med siden sist?

- Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har i år reist ut og hatt møter med organisasjonene der de holder til.
- Statssekretær og KDD har deltatt på markering av Kvenfolkets dag i Horten, og har også besøkt Glomdalsmuseet, Tater-Millas hus og Norsk skogfinsk museum.
- KDD er i gang med en gjennomgang av Målrettet plan for kvensk språk, i samarbeid med en referansegruppe som består av personer fra organisasjoner og institusjoner, i tillegg til medlemmer fra Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og Språkrådet.
- Det er laget et fornyet mandat for Romano Kher.
- Det er i gang et førskoleprosjekt på romanes og norsk, målet er å lette overgangen til skolestart.
- Kulturrådet har laget videoer med intervjuer av romanifolk/tatere som har mottatt tilskudd, for å gjøre tilskuddsordningen bredere kjent.
- Anno museum har fått et bevaringssenter som skal huse gjenstandssamlinger.
- Handlingsplanen mot antisemittisme er under evaluering, når rapporten er klar vil det bli tatt stilling til arbeidet videre.
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet har hatt innspillmøter om en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering.
- Ny språklov er vedtatt, hvor kvensk, romani og romanes har fått status som nasjonale minoritetsspråk.
- Kulturdepartementet har etablert en tilskuddsordning for bokutgivelser på minoritetsspråk og for oversettelse av litteratur fra minoritetsspråk til norsk. De har også kommet med et forslag om endringer i NRKs oppdrag, blant annet om at NRK skal ha innhold på minoritetsspråk.

- Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet har laget en ny organisering av tilskuddsordningen for utvikling av læremidler på kvensk eller finsk som andrespråk. Det er også laget en film om opplæring i kvensk eller finsk.
- Alle tilskuddsordninger til nasjonale minoriteter er fra 2023 samlet hos Kulturrådet.
- KDD har hatt noen presentasjoner av e-læringsprogrammet, og kommer gjerne til aktuelle arenaer.

Spørsmål og kommentarer fra organisasjonene

- E-læringsprogrammet burde være obligatorisk for offentlig ansatte å ta.
- Departementet burde vurdere å arbeide annerledes med saker som gjelder nasjonale minoriteter og bruke andre virkemidler, for eksempel ved å bruke endringskonsulenter.
- Hvorfor er ikke media til stede på Kontaktforum? Det ble tatt opp i fjor at de skulle inviteres.
- Når kommer en målrettet plan for finsk språk?
- Hvorfor er det motstand mot å endre navneloven?

Svar fra departementet

- Departementet kan ikke pålegge offentlige ansatte å ta e-læringsprogrammet, vi kan bare oppfordre. Vi presenterer gjerne programmet i aktuelle fora.
- Det er åpnet for at media kan delta på Kontaktforum, men departementet har ikke invitert.
- Det er kvensk språk som er omfattet av minoritetsspråkpakten, ikke finsk.
- Det er Justis- og beredskapsdepartementet som har ansvar for navneloven. De har så langt ikke sett at omfanget av problemer ved navneendring er stort nok til å gjøre en endring.

Holdninger til samer og nasjonale minoriteter

Peter Dawson, seniorrådgiver i Norges institusjon for menneskerettigheter, presenterte [NIMs rapport](#).

Spørsmål og kommentarer

- Hva vil departementet gjøre med dårlige holdninger og lite kunnskap om gruppene?
- Informasjonen burde spres til flere.
- Det bør være en lavterskelløsning, hva skal man gjøre om man opplever diskriminering? Politi, Diskrimineringsnemda, LDO – det burde gis en anbefaling om én kanal.

Svar fra NIM og departementet:

- Funnene i rapporten gjelder flere departementer og vil følges opp bredt.
- NIM vil gjerne spre funnene til flere, inviter gjerne til aktuelle arenaer.

Fredning av nasjonale minoriteters kulturminner

Øystein Hagland, seniorrådgiver hos Riksantikvaren (RA)

Opprinnelig var det tenkt at satsningen på nasjonale minoriteters kulturminner skulle avsluttes i 2020, men området er større enn forutsatt og det har vært vanskelig å avslutte arbeidet.

- Det er fredet fire skogfinske kulturminner det siste året og RA jobber med tre fredninger og en istandsetting. Regner seg nå som ferdig med det skogfinske, som går over i forvaltningsfasen.
- I år er minnesmerket over Cissi Klein og Sachnowitz' hus i Larvik fredet. Det står flere for tur framover. Arbeidet er noe avhengig av fylkeskommunenes innsats og vilje, det må tas innenfor deres ordinære rammer.
- Det er gjort to kvenske fredninger og en del befaringer. Det kommer flere fredninger i 2023.
- Håper å være i gang med romaniprosjekter i 2023. Det er ennå usikkert hvordan det blir organisert.

Hvordan kan minoritetene selv bidra til økt synlighet i samfunnet?

Programposten ble innledet av to personer som har jobbet spesielt med synlighet av egen minoritet.

- Unni Huru, fra Norske kveners forbund. fortalte om kulturarrangementer, festivaler, teaterforestillinger, markeringer, kronikker, pressemeldinger, innhold på nettsider, informasjon på stand, håndverk og bruk av kvenske symboler. Ungdomsforbundet er også aktive og synlige. Hun viste ellers til markering av Kvenfolkets dag i Horten, som førte til at også nabobyene flagget med kvensk flagg. Det meste av arbeidet foregår på frivillig basis, og hun minnet om at verdien av frivillig arbeid var beregnet til 78 milliarder kroner i 2018.
- Monica Karlsen, fra Landsorganisasjonen for romanifolket, fortalte om sitt arbeid for å øke kunnskap om nasjonale minoriteter i Skien kommune, både blant politikere og i forvaltningen. Monica arrangerte et temamøte om nasjonale minoriteter for bystyret, og fikk deltakere fra NIM, Språkrådet, Helsingforskomiteen og departementet med. Arrangementet fikk veldig gode tilbakemeldinger i etterkant. Hun jobber videre for at det skal vises til rammekonvensjonen i kommunal forskrift. Til andre anbefaler Monica å være aktiv, ta kontakt med kommunen, vis gjerne til KDDs e-læringsprogram. KDD har også sagt at de gjerne stiller opp når de blir invitert. Følg med på høringer, og ta også initiativ selv. Oppfordre kommunene til å etablere flerkulturelle råd hvor nasjonale minoriteter skal være representert. Kommuniser direkte med utvalg, politikere etc.

Innspill fra de øvrige organisasjonene om arbeid for synlighet:

- Flere kvenske bygninger er fredet, som Hottigården. Det er viktig å huske finske navn på kulturminner!
- Den nye gravlunden i Nordreisa har kvensk klokketårn.
- Folkemusikkfestivaler gir økt synlighet.

Andre saker som ble tatt opp av representantene for organisasjonene

- Noen mener at konflikten som er mellom departementet og noen av minoritetene bør synes utad.

- Det er sjelden egne tiltak overfor de nasjonale minoritetene fra det offentlige, og lite drahjelp i saker minoritetene tar opp.
- Myndighetene bør kunne pålegge NRK å sende kvenske radiosendinger, språket må høres ellers blir det borte.
- Media: Kvensk presse skriver ikke om det finske, det er behov for et finsk alternativ.
- Det burde settes av en egen pott til samling for unge deltakere, også med sosiale tiltak.
- Det er vanskelig for nye organisasjoner å finne ut hva som er tatt opp tidligere. Noen hevder at det er feil i departementets referater fra Kontaktforum.
- På Kontaktforum blir stort sett det samme tatt opp som tidligere. Noen fra minoritetene uttrykker en vedvarende mistillit til departementet og viste til at Telemarkforskning anbefalte å opprette et direktorat for nasjonale minoriteter.
- Organisasjonene ønsker å samarbeide heller enn å nøre opp under konflikter.
- Det bør være mindre departementsstyring og mer minoritetsstyring. Telemarkforskning anbefalte medbestemmelse.
- Det er viktig å jobbe politisk. Det ble arrangert et seminar for nasjonale minoriteter på Stortinget sist uke, i regi av Rødt. Bare to stortingsrepresentanter møtte.
- Neste Kontaktforum bør være et kompetanseforum, gjerne med eksterne innledere som kan gi tips til hvordan man kan nå ut i media og til politikere – og hvordan få til saker.

Svar fra statssekretær og departementet

- Statssekretæren framhevet at en departementsavdeling er direkte underlagt den til enhver tid ansvarlige statsråden, og avdelingen har også en samordningsfunksjon overfor andre departementer. Å ta ansvaret for nasjonale minoriteter ut av departementet og legge det til et direktorat, vil gi politikkområdet mindre synlighet og prioritet.
- Minner om at museer og språksentre er kompetansesentre.
- Referatene fra Kontaktforum refererer hovedpunktene i det som er tatt opp. Organisasjonene og innleiderne får anledning til å kommentere på referatene før de blir lagt ut, og eventuelle feil blir korrigert.

Avslutning fra statssekretær Nancy Porsanger Anti

- Takk for alle innspill! Det er nyttig for meg som politiker å få innspill samlet slik som her.
- Språk er løftet som en viktig sak.
- Det er fint å høre om framskritt, det gir en «drive». Det flytende kultursentret til LOR gjorde spesielt inntrykk.
- Det har vært gode innlegg om synlighet, det viser at det gjør en forskjell å delta.
- Manglende tillit må bygges etter hvert, begge veier. Vi må se på løsninger for forsoning.
- Media: Det er vanskelig å nå ut i media. Kontaktforum er ikke en nyhetssak i seg selv, media kan fort henge seg opp i konfliktsakene. Vi bør tenke over om det er det vi vil ha ut? Jeg håper Kontaktforum kan fortsette som et dialogforum.

Etter møtet var over ble lokalet overlatt til de unge deltakerne på forumet, slik at de kunne diskutere seg imellom om det er behov eller ønske om et eget forum for unge nasjonale minoriteter. Referat fra dette møtet følger vedlagt.

Utvidelse av kontaktforum

Møte med de nasjonale minoritetsungdommene
23.11.2022

Til stede:

Marikken Bruvold, Skogfinske Interesseforbund
Emma M. Jensen, Landsorganisasjonen for Romanifolket
Elin Marie Brattebø, Landsorganisasjonen for Romanifolket
Linn I. Oland, Taternes Landsforbund
Ida Elise Seppola Asplund, Kvensk Finsk Riksforbund
Vebjørn V. Karvonen, Norske Kveners Forbund (referent)

Innledning

Til å begynne med kan vi konstatere det hersker en usikkerhet rundt hvorfor ungdommene møtes og hva slags mandat eller formål som ligger til grunn for møtet. Det var nok en forventning om en viss veiledning, eller en innleder som kunne sette i gang hva enn som ligger til grunn for møtet. Ungdommene etterlyser dialog med KDD for å utveksle erfaringer og iverksette tiltak som kan bidra til ungdomsmedvirkning. Forsamlingen tar selv initiativ for å hente inn byråkrater som kan medvirke til møtet. Irja Urdal, Maria Grythaugen Utdanningsdirektoratet dukker opp og orienterer. Førstemann Nilsen fra KDD dukker også opp etter hvert.

Erfaringen fra dette ble at kommunikasjonen mellom KDD og ungdomsrepresentantene har vært utydlig, og at KDD ikke ønsket å 'komme i veien' eller være til bry for samtalen mellom ungdommene. De beste intensjoner er på plass, men allerede her gjør vi en erfaring om hvor viktig det er å få gjennomført det vi kommer tilbake til senere i referatet. Synlighet, samtale og samarbeid mellom minoritetsungdommene og myndighetene vil medføre et sunnere miljø.

Referat

Ungdommene lurer på hvordan virksomheten til departementene og direktoratene organiseres, og hva myndighetene ønsker å bidra med. Utdanningsdirektoratet (UDIR) ønsker å møte ungdomsorganisasjonene for å tilby seg som en resurs. UDIR er ikke begrenset av utvidet politisk vilje eller styring, og kan strekke sitt mandat for å ivareta minoriteters oppfølging i utdanning. De kan også ta saker videre til KDD.

Forslag til direktoratet og departementet fra ungdommene: Arrangere et eget kontaktforum for ungdomsorganisasjoner hvor vi kan lage en plan og strategi for ungdomsmedvirkningen i fremtiden. Fokuser på workshops og dialog, og gjøre kontaktforum attraktivt og engasjerende for ungdom.

Dette fordrer også midler. KDD svarer kontant at midler er tilrettelagt. Spørsmål om tapt arbeidsfortjeneste reises også med det foreligger ikke klarhet om dette på stedet. Det kan være gunstig å få klarhet i det da mange ungdommer lever under en stram

økonomi, og det vil være ufordelaktig for saken om man må ta valget mellom jobb og medvirkning i minoritetsarbeidet som følge av det.

Samtalen beveger seg konkret inn på temaet om et kontaktforum for ungdom. Rammene for dette kan drøftes i ettertid, men vi klarer å drøfte noen konkrete rammer for en slik samling.

- Innføre et tema for møtet. Det bes om at myndighetene utarbeider et forslag som de anser er relevant for et møte.
- Fokuserer på workshops og samarbeid
- Gjøre det gøy og spennende, interessere ungdommer. Det er kanskje naturlig at man legger til rette for at ungdommene ikke bare produserer et arbeid, men også får tid til å bli kjent med hverandre for å bygge relasjoner, og opparbeide en samvittighet for hverandres grupper.
- Det er naturlig å tenke aldersspenn fra ca. 13-35, men i praksis ser vi for oss at det blir relevant for ungdom i alderen 18-35.

Et ønskelig, og kanskje naturlig produkt av en slik samling kan være viljen til å gjennomføre et prosjekt med veivisere.

Det reises spørsmål om det er interessant å opprette et nasjonalt råd for unge minoriteter. KDD spiller ballen tilbake og lurer på om hvor viljen og interessen blant ungdommene ligger, om det skal opprettes et eget råd/forening, eller om det skal inviteres til et kontaktforum i regi av KDD hvor de forskjellige ungdomsorganisasjonene kan delta.

Det utvises best gehør for sistnevnte, da etablering av et eget råd vil kreve resurser, noe som ungdommene ikke har. Flere av minoritetsungdommene har ikke en gang etablerte foreninger, råd, eller styre, og møter ofte alene, eller på kort varsel på arrangementer i regi av 'voksen'-organisasjonene. Man kan eventuelt se for seg at en arena iverksatt i regi av myndighetene kan bidra til at det på sikt etableres et råd, og at stafettpinnen kan overtas av ungdommene etter det har blitt opparbeidet erfaring i feltet.

Det frontes et konkret forslag å arrangere et kontaktforum for ungdom ved slutten av august/ starten av september. Det er i første omgang gunstig å arrangere i Oslo. NB, statssekretæren har ytret tydelig interesse for å få gjennomført en ungdomssatsing, og det motiverer et initiativ likt det vi drøfter her.

Det er interessant å dele referatet KDD og Kunnskapsdepartementet

Vebjørn Vinjar Karvonen
Styremedlem i Kvenungdommen

